ԼՐԱՏՈՒ ХРОНИКА

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ԺՈՂՈՎ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆԻ ՀԱՆՁՆՄԱՆԸ

Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան իրավամբ անվանում են մեր հանրապետությունում գիտական մտքի զարգացման գլխավոր դարբին: Անխզելիորեն, օրգանապես կապված լինելով ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի, մյուս միութենական հանրապետությունների առաջատար գիտական կենտրոնների հետ, նա իր գոյության տարիներին զգալի ավանդ է ներդրել հայրենական ու համաշխարհային գիտության բնագավառում: Ֆունդամենտալ և կիրառական գիտելիքների մի շարք կարևոր բնագավառներում հայ գիտնականների կատարած հաջող հետազոտություններ նրանց արժանավոր հեղինակություն և ճանաչում են բերել:

Սովետական գիտության, տնտեսության, մշակույթի զարգացման, բարձրորակ գիտական կադրերի պատրաստման ասպարեզում Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ծառայությունների բարձր գնահատականը հանդիսացավ նրա պարգևատրումը Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

Սեպտեմբերի 23-ին Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնում կայացավ հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի հանդիսավոր ժողովը՝ նվիրված ակադեմիային Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանի հանձնմանը: Դահլիճում հավաքվել էին առաջատար գիտնականներ, նրա հետազոտական հիմնարկությունների և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների աշխատակիցներ: Այստեղ էին եկել նաև արդյունաբերական ձեռնարկությունների ներկայացուցիչներ, կուսակցական ու սովետական աշխատողներ, գրականության ու մշակույթի գործիչներ, ուսանողներ:

Նախագահությունում են ընկ. ընկ. Պ. Պ. Անիսիմովը, Դ. Ա. Արզումանյանը, Կ. Ս. Դեմիրճյանը, Վ. Բ. Ղալումյանը, Լ. Պ. Ղարիբջանյանը, Հ. Մ. Ոսկանյանը, Մ. Բ. Արզումանյանը, Հ. Վ. Թարջումանյանը:

Նրանց հետ նախագահությունում տեղեր են գրավում Հայկական ՍՍՀ Դեպուտատների սովետի նախագահության նախագահի և Մինիստրների սովետի նախագահի տեղակալները, ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ, ակադեմիկոս Ն. Ն. Բոգոլյուբովը, ՍՍՀՄ-ի, Ադրբեջանական ՍՍՀ-ի, Վրացական ՍՍՀ-ի գիտությունների ակադեմիաների պատվիրակությունների անդամները, ականավոր գիտնականներ, արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության առաջավորներ, կուսակցական, սովետական, տնտեսական և կոմերիտական կազմակերպությունների ղեկավարներ:

Հանդիսավոր ժողովը ներածական խոսքով բացեց Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետի նախագահ Դ. Ա. Արզումանյանը: Նա հայ գիտնականներին ի սրտե շնորհավորում է կառավարական բարձր պարգևի առթիվ, նրանց նոր մեծ հաջողություններ մաղթում հայրենական գիտության զարգացման գործում:

Կատարվում են Սովետական Միության և Հայկական ՍՍՀ-ի պետական հիմները:

Բուռն, երկարատև ծափահարությունների տակ պատվավոր նախագահություն է ընտրվում ՍՄԿԿ լենինյան Կենտրոնական կոմիտեի քարտուղար՝ ընկեր Լեոնիդ Իլյիչ Բրեժնևի գլխավորությամբ:

Զայներ տրվում է Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար Կ. Ս. Դեմիրճյանին:

— Այսօր մենք ճավաքվել ենք այս դահլիճում՝ համաժողովրդական ճանաչման տուրք տալու սովետական գիտնականների փառապանծ կոհորտաներից մեկին, որն իր արժանի ավանդն է մուծել հայրենական գիտության զարգացման գործում,— ասում է նա:

Ոչ մի բան մարդու սիրտն ու հոգին այնպես չի լցնում, որքան խորին գոհունակության զգացումը նրա վաստակի նկատմամբ, հայրենիքի բարօրության, իր ժողովրդի բարօրության, մարդկության բարօրության համար նրա գործունեության արդյունքների նկատմամբ:

Հպարտության ու բերկրանքի հենց այդ օրինական զգացումով են համակված Սովետական Հայաստանի գիտնականների, հանրապետության բոլոր աշխատավորների, ամբողջ հայ ժողովրդի սրտերը իրենց հարազատ գիտությունների ակադեմիայի համար, որը սովետական գիտու-

ության, էկոնոմիկայի և կուլտուրայի զարգացման գործին մատուցած ծառայությունների, բարձրարակ գիտական կադրերի պատրաստման համար պարգևատրված է Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով:

Մեր հանդիսավոր ժողովին մասնակցում է ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի պատվիրակությունը՝ մաթեմատիկայի և տեսական ֆիզիկայի բնագավառի ականավոր գիտնական, գիտության խոշոր կազմակերպիչ, ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ, Դուբնայի միջուկային հետազոտությունների միացյալ ինստիտուտի դիրեկտոր, սոցիալիստական աշխատանքի հերոս, Լենինյան և ՍՍՀՄ պետական մրցանակների դափնեկիր, ակադեմիկոս Ն. Ն. Բոգոլյուբովի գլխավորությամբ:

Թույլ տվեք ձեր անունից ողջունել մեր բանկագին հյուրերին և, օգտվելով առիթից, խնդրել, որ նրանք ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի նախագահությանը, բոլոր սովետական գիտնականներին հաղորդեն Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի, Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի նախագահության, Մինիստրների սովետի, Հայաստանի գիտնականների և ամբողջ հայ ժողովրդի շնորհավորանքները մայր ակադեմիային Լենինի երկրորդ շքանշանով պարգևատրելու կապակցությամբ:

Հայրենիքի այդ բարձր պարգևը պսակում է հայրենական գիտության զարգացման 250-ամյա ուղին, վկայում այն հսկայական դերի հանաչումը, որ ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիան՝ մեր երկրի գիտական մտքի գլխավոր կենտրոնը և գիտական կադրերի դարբնոցը խաղում է կոմունիստական շինարարության խնդիրների լուծման, մեր հայրենիքի տնտեսական հզորության ապահովման, նրա պաշտպանունակության ամրապնդման, սովետական ժողովրդի նյութական բարեկեցության բարձրացման, նրա կրթության և կուլտուրայի զարգացման ասպարեզում:

Միաժամանակ, թույլ տվեք խորին շնորհակալության խոսքեր ասել ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիային՝ այն խոշոր ավանդի և անգնահատելի օգնության համար, որ նա ցույց է տվել ազգային գիտական կենտրոնների՝ միութենական հանրապետությունների գիտությունների ակադեմիաների ստեղծման գործում, շարունակելով մնալ հանրապետական ակադեմիաների և մեր մեծ հայրենիքում բնակվող բոլոր ժողովուրդների ու ազգերի գիտնականներին ուղղություն տվող ուժը, լավ բարեկամն ու դաստիարակը:

Ողջունելով Անդրկովկասի եղբայրական հանրապետություններից եկած հյուրերին, մենք մեր ջերմ շնորհավորանքները ենք հաղորդում Վրաստանի և Ադրբեջանի ժողովուրդներին ու գիտնականներին՝ նրանց ակադեմիաները ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելու առիթով:

Միութենական հանրապետությունների գիտությունների ակադեմիաները ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելը խոր իմաստ ու մեծ խորհուրդ ունի: Ազգային հանրապետություններում մշակույթի իսկական ծաղկումը և գիտության արագ զարգացումը հնարավոր դարձան սովետական ժողովուրդների մեծ բարեկամության շնորհիվ:

Մեր երկրում ժողովուրդների բարեկամությունը ոչ միայն նոր տիպի ազգերի հոգևոր ընդհանրության ձևն է, ազգամիջյան նոր փոխհարաբերությունների կարևորագույն օրինաչափությունը: Նա մեր հասարակության մեծ շարժիչ ուժերից մեկն է, նյութական հիմքերի կերտողը, որը բազմապատկում է յուրաքանչյուր ժողովրդի հնարավորությունները և լայն ասպարեզ ապահովում յուրաքանչյուր հանրապետության և ամբողջությամբ վերցրած մեր երկրի էկոնոմիկայի, գիտության ու կուլտուրայի ծաղկման համար:

Մեր հանրապետության կազմավորումն ու զարգացումը, նրա սոցիալիստական վերակերտման հուշքը ՍՍՀՄ ժողովուրդների բարեկամության կենարար ուժի, կոմունիստների մեր մեծ կուսակցության լենինյան իմաստուն ազգային քաղաքականության ամենավառ օրինակն է:

Այդ բանը հատկապես ցայտուն կերպով կարելի է տեսնել Սովետական Հայաստանում գիտության ու տեխնիկայի զարգացման օրինակով:

Հայաստանը, ժողովրդի մտավոր պոտենցիալով, որը իր բազմադարյան պատմության ընթացքում աշխարհին տվել է գիտության, արվեստի և մշակույթի բազում հուշալի ստեղծագործություններ, կորցնելով իր պետականությունը, ընկնելով օտարերկրյա ստրկացնողների լծի տակ, 20-րդ դարը թևակոխեց իբրև ահավոր ավերմունքի և անգրագիտության երկիր:

Լենինի գաղափարները, մեծ Հոկտեմբերը, կոմունիստների փառապանծ կուսակցությունը, մեր մեծ հայրենիքի ժողովուրդների և առաջին հերթին ռուս ժողովրդի բարեկամությունն ու փոխադարձ օգնությունը, ազատագրված հայ ժողովրդի ոգեշունչ աշխատանքը որպես փյունիկ թռչուն վերածնեցին մեր երկիրը մոխիրներից, այն դարձնելով ծաղկուն սոցիալիստական հանրապետություն՝ բարձր զարգացած արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության հանրապետություն, ինքնատիպ սոցիալիստական կուլ-

տուրայի և առաջավոր գիտության հանրապետություն:

Սոցիալիստական Հայաստանի գոյության առաջին իսկ օրերից մեր լենինյան կուսակցությունը հսկայական ուշադրություն էր նվիրում գիտության զարգացմանը, գիտատեխնիկական բարձրորակ կադրերի բանակի ստեղծմանը: Սովետական իշխանության հաստատումից անմիջապես հետո հիմնադրվեց Երևանի պետական համալսարանը՝ մեր գիտության և կուլտուրայի առաջնակը, որը դարձավ վերածնված ժողովրդի գիտական կադրերի դարբնոցը:

Սակայն սկզբնական շրջանում բազմաթիվ մասնագիտությունների գծով գիտական կադրերի սուր պակաս էր զգացվում: Գիտության շատ ճյուղերի գծով Հայաստանում դրանց պատրաստման մասին խոսք անգամ չէր կարող լինել:

Հարկավոր էր գիտական կադրեր ստեղծել մեր երկրի գիտական խոշոր կենտրոնների գիտնականների և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների օգնությամբ:

Այսօր մենք չենք կարող խորին շնորհակալության զգացումով բարի խոսքեր չասել Ռուսաստանի, Մոսկվայի, Լենինգրադի գիտնականների և ուսումնական հաստատությունների հասցեին, որոնք, կատարելով իրենց ինտերնացիոնալ պարտքը, Հայաստանի Երիտասարդ գիտության համար պատրաստեցին գիտական աշխատողների մի ամբողջ պլեադա:

Հայրենական մեծ պատերազմի անհեղ տարիներին Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ստեղծումը նոր կարևորագույն փուլ եղավ հանրապետությունում գիտության զարգացման գործում, բոլոր պայմաններն ապահովեց նրա բուռն աճի համար:

Մեր ակադեմիայի առաջին անդամների թվում էին գիտության այնպիսի կարկառուն մշակներ, ինչպիսիք են Հրաչյա Աճառյանը, Հակոբ Մանանդյանը և Մանուկ Աբեղյանը, որոնք խորունկ հետք են թողել բանասիրության ու պատմության բնագավառում, ակադեմիայի առաջին պրեզիդենտ Հովսեփ Օրբելին և գիտության այլ նշանավոր ներկայացուցիչներ: Ակադեմիայի գործունեության հենց առաջին տարիներին այնտեղ երևան եկան գիտական հետազոտությունների միանգամայն նոր ուղղություններ: Ակադեմիայի անդամներ՝ բիմիկոսներ Արմենակ Մնջոյանի, Ստեփան Ղամբարյանի, ֆիզիկոսներ Աբրահամ Ալիխանովի և Նորայր Քոչարյանի, ֆիզիոլոգներ Լևոն Օրբելու, Նորայր Սիսակյանի, Խաչատուր Կոստոյանցի, բուսաբան Միխայել Թումանյանի անունները, որոնք մեզ մոտ գիտական խոր հետազոտություններ սկսեցին հիմնարար գիտությունների համապատասխան ճյուղերում, ընդմիշտ կմնան հայրենական գիտության պատմության մեջ:

Սովետահայ մշակույթի զարգացման գործում հսկայական ավանդ են մուծել Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոսներ Ավ. Իսահակյանը, Մ. Սարյանը:

Մեր հանրապետության էկոնոմիկայի, կուլտուրայի և գիտության զարգացման գործում մեծ է Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի՝ ներկայումս գործող անդամների դերը, որոնց աշխատությունները հարստացրել են հայրենական և համաշխարհային գիտության գանձարանը:

Այդ շարքում հատկապես ուզում եմ նշել մեր ակադեմիայի պրեզիդենտ, մեր ժամանակի ականավոր աստղաֆիզիկոս, մեր երկրի խոշորագույն գիտնական ու հասարակական գործիչ, հայ ժողովրդի տաղանդավոր զավակ, ամենքիս կողմից սիրված ու հարգված Վ. Հ. Համբարձումյանի հսկայական ծառայությունը:

Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելը խորապես խորհրդանշական է նրանով, որ այդ ակադեմիայի, ինչպես որ գիտությունների մյուս հանրապետական ակադեմիաների, հիմնումը հնարավոր դարձավ հենց ՍՍՀՄ ժողովուրդների բարեկամության, լենինյան ազգային քաղաքականության իրականացման շնորհիվ:

Բոլոր հանրապետությունների գիտնականների ստեղծագործական բարեկամությունը, հատկապես ռուսական առաջավոր գիտության հիանալի ներկայացուցիչների հետ ունեցած բարեկամությունն ու համագործակցությունը հսկայական արժեք է և առաջընթացի զորեղ միջոց:

Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն բարձր է գնահատում այն, որ Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան հենց սկզբից ձգտել է խելացիորեն և նպատակահարմար կերպով օգտագործել այդ մեծ հնարավորությունները: Չկրկնել միմյանց, այլ մտածված ու նպատակահարմար կերպով լրացնել միմյանց միասնական անսամբլում՝ ահա այն գիծը, որը պայմանավորել է մեր ակադեմիայի բազմաթիվ լուրջ հաջողությունները:

Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմը և հանրապետության կառավարությունը բարձր են գնահատում այն փաստը, որ մեր հանրապետության գիտությունների ակադեմիան իր գոյության հենց սկզբից նիշտ կերպով ջանքերը կենտրոնացրեց ֆունդամենտալ գիտությունների այն ճյուղերի զարգացման վրա, որոնք առաջնահերթ նշանակություն ունեին և ունեն հանրապետության ժողովրդական տնտեսության առջև կանգնած խնդիրների լուծման համար:

Մենք մեր ակադեմիայից սպասում ենք, որ նա այսուհետև ևս նետևողականորեն կվարի ջանքերը գիտության առավել հրատապ ու հեռանկարային ուղղությունների մշակման վրա կենտրոնացնելու գիծ, կգլխավորի պայքարը ընդդեմ մանրաբեմայնության, հանուն գիտական հետազոտությունների բարձր արդյունավետության:

Բավական է տեսնել, թե գիտության ո՛ր բնագավառներում են լայն և արժանի հոչակ ստացել մեր ակադեմիայի աշխատանքները, որպեսզի իսկույն համոզվենք, որ դրանք այն բնագավառներն են, որոնցում նրան հաջողվել է կենտրոնացնել ջանքերը խիստ որոշակի ուղղությունում:

Աստղագիտության մեջ դա՝ ոչ ստացիոնար աստղերի և գալակտիկաների միջուկների ակտիվության հետազոտման բնագավառում ձեռք բերված մեծ հաջողություններն են: Երբ այսօր ամբողջ աշխարհի աստղաֆիզիկոսների շրջանում տարածում են գտել Բյուրական գյուղում ծնունդ առած այնպիսի հասկացություններ, ինչպիսիք են աստղասփյուռները, գալակտիկաների միջուկների ակտիվությունը, տրապեցիայի տիպի սիստեմները և այլն, ապա դա՝ շնորհիվ այն բանի, որ բոլոր ուժերը լիովին կենտրոնացվել են վերոհիշյալ հրատապ պրոբլեմների լուծման վրա:

Հայաստանի մաթեմատիկոսները հոչակ են վայելում այն արդյունքների շնորհիվ, որ նրանք ձեռք են բերել՝ իրենց ջանքերը կենտրոնացնելով անալիտիկ ֆունկցիաների տեսության բնագավառում: Հենց կիրառական մաթեմատիկայի պրոբլեմների վրա մաթեմատիկոսների մի այլ մասի ուշադրության կենտրոնացման շնորհիվ մեր հանրապետությունը հոչակվեց մեզանում նախագծված և կառուցված մաթեմատիկական մեքենաներով:

Մեխանիկայի բնագավառում մեր գիտնականները խոշոր արդյունքների են հասել, մշակելով առավել հրատապ ու գործնականորեն կարևոր պրոբլեմներից մեկը՝ առաձգական թաղանթների հատկությունների ուսումնասիրումը:

Մեր ֆիզիկոսները առաջին անգամ գիտությանը տվեցին այսպես կոչված անցումային հառագայթման հատկությունների մանրամասն ուսումնասիրությունը: Նրանք այսօր իրենց ջանքերն են ուղղում էլեկտրոնիկայի, ոչ գծային օպտիկայի, բյուրեղների աճեցման պրոբլեմների լուծման վրա:

Հսկայական է մեր ռադիոֆիզիկոսների ծառայությունները տիեզերական ռադիոկապի կատարելագործման բնագավառում:

Ամենուրեք հայտնի են մեր քիմիկոսների աշխատությունները քիմիական ռեակցիաների մեխանիզմի և քիմիական տարրական պրոցեսների բացահայտման բնագավառում: Մեր քիմիկոսները ստեղծել են նոր դեղամիջոցներ, որոնք օգտագործում են ամբողջ երկրի բժիշկները: Հենց գիտությունների ակադեմիայի քիմիկոսների նախաձեռնությամբ և օգնությամբ հանրապետությունում սկսեց զարգանալ փոքրատոննաժ քիմիական արդյունաբերությունը.

Բիոքիմիայի ամբողջ լայն բնագավառից ընտրելով ենզիմաթերապիան, մեր ակադեմիան դարձավ այդ հատուկ պրոբլեմի գծով խոշորագույն կենտրոնը Միությանը մեջ: Մեր երկրում առաջին անգամ այստեղ հայտնագործվեցին նոր հորմոններ: Դրանց հետագա ուսումնասիրությունը կապված է գործնական բժշկության մեջ բազմաթիվ հնարավոր կիրառությունների հետ:

Ենթնատիպ է մեր ակադեմիան նաև կենսաբանության բնագավառում, որտեղ մեծ ուշադրություն է նվիրվում մանրէակենսաբանության և հիդրոպոնիկայի պրոբլեմներին:

Զարգացնելով Իվան Պետրովիչ Պավլովի նշանավոր գինակից Լևոն Օրբելու ուղղություններն ու գաղափարները, մեր ֆիզիոլոգները մեծ հաջողությունների են հասել ֆիզիոլոգիական հետազոտությունների նորագույն նուրբ մեթոդների կիրառության ասպարեզում:

Ակադեմիան հսկայական աշխատանք է կատարել հասարակական գիտությունների բնագավառում, պատմության, փիլիսոփայության, տնտեսագիտության, հայ ժողովրդի լեզվի, գրականության և արվեստի, նրա անցյալի և ներկայի ուսումնասիրության ուղղությամբ: Պատմության և ազգամիջյան հարաբերությունների պրոբլեմների նկատմամբ ինտերնացիոնալիստական, դասակարգային մոտեցումը թույլ տվեց բացահայտել նոր հետաքրքրական փաստեր և հիշտ լուսաբանել այն երևույթները, որոնք առաջ ներկայացվում էին անորոշ, իսկ շատ հաճախ էլ միանգամայն խեղաթյուրված լույսով: Այդ հաջողությունների շնորհիվ հայագիտության հետազոտությունների կենտրոնը, որով շատ էին զբաղվում և զբաղվում են արտասահմանյան գիտնականները, տեղափոխվեց Սովետական Միություն, Սովետական Հայաստան:

Մեր հնագետների փայլուն հայտնագործությունները այսօր արտացոլված են Հայաստանի սահմաններից դուրս հրատարակված բազմաթիվ դասագրքերում ու ձեռնարկներում:

Մենք շնորհակալություն ենք հայտնում մեր գիտնականներին այն ամենի համար, ինչ նրանք արել են Սովետական Հայաստանի բնական հարստությունների հետազոտման բնագավառում, այն բանի համար, որ նրանք հանրապետության կուսակցական կազմակերպության ղեկավարությամբ հսկայական աշխատանք են կատարել Հայաստանի համար ինդուստրիայի այնպիսի նոր հյուղերի կազմակերպման պայման-

ներ ստեղծելու ուղղությամբ, որպիսիք իր ժամանակին եղել են էլեկտրատեխնիկական, ռադիոտեխնիկական, էլեկտրոնային, սարքաշինական արդյունաբերությունները, մաթեմատիկական մեքենաների արդյունաբերությունը, մանրէակենսաբանական արդյունաբերությունը և այլն:

Մենք գիտենք, որ այսօր ակադեմիայի ինստիտուտներում հիմնարար հետազոտություններ են կատարվում, որոնք նոր բարենպաստ պայմաններ կստեղծեն հանրապետության ժողովրդական տնտեսության զարգացման համար:

Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեն և հանրապետության կառավարությունը հատկապես բարձր են գնահատում մեր գիտնականների հաստատակամ ձգտումը հասնելու գիտական աշխատանքի ամենաբարձր մակարդակին, օրեցօր բարձրացնելու գիտական խստապահանջությունը: Մենք գիտենք, որ հետազոտությունների մի շարք հյուղերում Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի գործունեության բարձր մակարդակը բազմիցս նշվել է մեր երկրի առաջատար գիտական կազմակերպությունների կողմից, արժանանալով նաև միջազգային լայն ճանաչման: Այդ բարձր մակարդակը ամբողջ հայ ժողովրդի ուրախության և հպարտության առարկան է:

Մենք ոչ միայն հուսով ենք, այլև հաստատակամորեն պահանջում ենք, որ հետազոտությունների ամենաբարձր և ամենաառաջավոր մակարդակին հասնելու ձգտումը այսուհետև ևս լինի մեր ակադեմիայի ամենագլխավոր առանձնահատկություններից մեկը:

Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան մենք գնահատում ենք այն բանի համար, որ նա բազմիցս ցույց է տվել գիտության մեջ ավանդույթն ու նորարարությունը զուգորդելու հմտություն:

Մենք գիտենք, թե մեր օրերում որքան բարձր են գիտատեխնիկական առաջադիմության տեմպերը: Այսուհետև ևս առաջավոր դիրքեր գրավելու համար ակադեմիայի ամբողջ կոլեկտիվը, հետևելով սովետական լավագույն գիտնականների և գիտական դպրոցների ավանդույթներին, պետք է ավելի ու ավելի համառորեն ու կազմակերպված աշխատի: Մենք մասնավորապես պահանջում ենք էլ ավելի միավորել գիտնականներին կուռ կոլեկտիվների մեջ, որպեսզի հնարավորություն ապահովվի լուծելու առավել խոշոր խնդիրներ:

Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան վերջին տարիներս նշանակալի հաջողությունների է հասել գիտական կադրերի պատրաստման բնագավառում: Ֆիզիկայի, մաթեմատիկայի, աստղաֆիզիկայի, քիմիայի բնագավառում աշխատող մեր երիտասարդ գիտնականները կատարել են մի շարք աշխատանքներ, որոնք շատ բարձր մակարդակի վրա են:

Ընկերնե՛ր:

Հանրապետությունում կան մոտավորապես 16 հազար գիտական աշխատողներ: Դա նշանակում է, որ սովետական պետությունը հսկայական հնարավորություններ է ստեղծել մեր հանրապետությունում գիտության զարգացման համար: Այլ խոսքով, այդ հսկայական թվով մարդիկ պետության շնորհիվ հնարավորություն ունեն բեղմնավոր կերպով աշխատելու գիտության բնագավառում: Բայց հնարավորության առկայությունից մինչև նրա օգտագործումը ընկած է դժվարին, փշոտ և իսկական մաքառումներով լեցուն ճանապարհ և այն բանից, թե մեր կադրերը ինչպես են հաղթահարում այդ դժվարությունները, վերջին հաշվով, կախված է ամեն ինչ:

Ընկերնե՛ր:

Արդի հասարակության կյանքում գիտության հարաճուն դերը և այն անմիջական արտադրողական ուժ դարձնելը գիտության գործիչների առջև դնում են նոր և բարդ խնդիրներ, որոնց լուծումից մեծապես կախված են ժողովրդական տնտեսության տարբեր հյուղերի հետագա զարգացման հնարավորությունները:

Ինչպես ասել է Լ. Ի. Բրեժնևը, «Ներկայումս հասարակական առաջադիմության տեմպերը, դեպի կոմունիզմ մեր առաջընթացի տեմպերը ավելի ու ավելի նկատելիորեն են կախված հասարակության ինտելեկտուալ պոտենցիալից, կուլտուրայի, գիտության, կրթության զարգացումից»:

Դա զգալիորեն բարձրացնում է գիտության գործիչների պատասխանատվությունը հասարակության հանդեպ և նրանց պարտավորեցնում ամեն կերպ բարձրացնել իրենց աշխատանքի արդյունավետությունը, աշխատել ուժերի առավելագույն լարումով ժամանակակից գիտության ու տեխնիկայի ամենաառաջավոր բնագծերում:

Ինչպես հայտնի է, Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության XXIV համագումարը գիտության գործիչների առջև դրեց պարզ ու հստակ ծրագիր:

Իրագործելով կուսակցության ու կառավարության այդ դիրեկտիվները, մեր հանրապետության գիտնականները և մասնավորապես Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի գիտահետազոտական հիմնարկների կոլեկտիվները մեծ ու բեղմնավոր աշխատանք են կատարել և իններորդ հնգամյակի տարիներին զգալի հաջողությունների հասել բնական ու հասարակական գիտությունների առանձին հյուղերի զարգացման գործում: Բայց դա դեռ չի նշանակում, թե գիտությունների ակադեմիայի գործունեության մեջ չկան վրիպումներ և թերություններ:

Ակներև է, որ դրանց վերացման համար անհրաժեշտ են գիտական աշխատանքի կազմակերպման ավելի ճկուն և կատարյալ ձևեր, ժամանակակից գիտության առավել խոշոր և հրատապ պրոբլեմների լուծման բնագավառում ստեղծագործական ջանքերի և նյութական միջոցների է՛լ ավելի մեծ կենտրոնացում, գիտաշխատողների աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման, գիտահետազոտական աշխատանքների պլանավորման և վերահսկողության հետագա կատարելագործման ռեզերվային հնարավորությունների մշտական որոնումներ, աշխատանքների նախատեսված ծավալների կատարման և հանրապետության ժողովրդական տնտեսության մեջ գիտության ու տեխնիկայի նվաճումների արմատավորման համար պատասխանատվության բարձրացում:

Հանրապետության ժողովրդական տնտեսության հաջող զարգացման համար առաջնակարգ կարևորություն ունեցող խնդիր է գիտության և արտադրության կապի հետագա ամրապնդումը:

ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեն և ՍՍՀՄ կառավարությունը գիտության և արտադրության գործիչների առջև դրել են արմատական խնդիրներ, որոնց նպատակն է ոչ միայն ընդլայնել և ամրապնդել ստեղծագործական կապերն ու սերտ համագործակցությունը, այլև հետզհետե անցնել գիտության և արտադրության ստեղծագործական ինտեգրացման ավելի բարձր ձևերի, այդ ինտեգրացման օպտիմալ, ներդաշնակ ու արդյունավետ ձևերի կազմակերպման:

Ընկերնե՛ր:

Ինչպես ձեզ հայտնի է, ներկայումս հանրապետական կուսակցական կազմակերպությունը բոլոր կոմունիստների, բոլոր աշխատավորների ջանքերը նպատակամղում է տնտեսական, կուլտուրական շինարարության մեջ և կուսակցական աշխատանքում տեղ գտած լուրջ թերությունների վերացմանը:

Իրագործելով մեր կուսակցության XXIV համագումարի, ՍՄԿԿ Կենտկոմի պլենումների որոշումները, առաջնորդվելով կուսակցության տնտեսական քաղաքականության հարցերի վերաբերյալ ՍՄԿԿ Կենտկոմի գլխավոր քարտուղար ընկեր Լ. Ի. Բրեժնևի ցուցումներով, հանրապետության կուսակցական կազմակերպությունը մշակել է և հետևողականորեն իրականացնում է հանրապետության ժողովրդական տնտեսության մեջ գործերի վինակը արմատապես բարելավելու խոշոր կազմակերպական միջոցառումներ: Էկոնոմիկայի բնագավառում մեր գործունեության կոմպլեքսային ծրագիրը ՍՄԿԿ Կենտկոմի, ՍՍՀՄ Մինիստրների սովետի այս տարվա ապրիլին ընդունած որոշումն է, որը սահմանում է հանրապետության ժողովրդական տնտեսության զարգացման հեռանկարները: Այդ որոշումը ընկալվեց որպես Հայաստանի բոլոր կոմունիստների և բոլոր աշխատավորների առաջիկա տարիների աշխատանքների մարտական ծրագիր: Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի 1975 թվականի հուլիսյան պլենումը կոնկրետ միջոցառումներ մշակեց այդ որոշման կենսագործման համար: Հայաստանի գիտնականները և մասնավորապես գիտությունների ակադեմիայի սիստեմի գիտաշխատողները պետք է իրենց պարտականությունն ու սրբազան պարտքը համարեն նախատեսված ծրագրի կենսագործմանը ամենայն ակտիվությամբ մասնակցելու և ամենուրեք, որտեղ հնարավոր է, այդ խնդիրների ժամանակին և որակյալ կատարումն ապահովելու համար իրենց նվաճումները, գիտելիքները ու փորձը օգտագործելը:

Ժողովրդական տնտեսության զարգացման խնդիրներին համապատասխան, մեր արդյունաբերությունը ֆիզիկա-տեխնիկական գիտությունների ներկայացուցիչներից սպասում է նոր մշակումներ և առաջարկություններ՝ հանրապետությունում մեքենաշինության ոչ նյութատար նյուղերի՝ սարքաշինության, էլեկտրատեխնիկական և ռադիոէլեկտրոնային արդյունաբերության, օպտիկական սարքաշինության, հաշվողական տեխնիկայի և արդյունաբերության հեռանկարային ու շահութաբեր ուղիղ հյուղերի արտադրությունը ընդլայնելու համար:

Քիմիական գիտությունների ներկայացուցիչների առջև խնդիր է դրվում գիտական պաշար ստեղծել նոր և արժեքավոր նյութերի արտադրության ուղղությամբ հանրապետության քիմիական արդյունաբերությունը զարգացնելու համար:

Երկրի մասին գիտության բնագավառի մասնագետները գերատեսչական կազմակերպությունների սերտ համագործակցությամբ պետք է ապահովեն գունավոր և հազվագյուտ մետաղների պաշարների, ոչ հանքային նյութերի և հանքային ջրերի պաշարների առավել լրիվ և կոմպլեքսային օգտագործման գիտական հիմնավորումներ:

Կենսաբանական պրոֆիլի գիտական հիմնարկների կոլեկտիվների առջև խնդիր է դրված բարձրացնել գյուղատնտեսական կուլտուրաների բերքատվությունը և անասնապահության մթերատվությունը, արմատավորել Հայկական ՍՍՀ-ի պայմաններում հողագործության և անասնապահության վարման, հողի էրոզիայի դեմ պայքարելու, գյուղատնտեսության վնասատուների դեմ պայքարի արդյունավետ մանրէակենսաբանական մեթոդների արմատավորման, կենսոլորտի պահպանության հրատապ հարցերի մշակման առավել ռացիոնալ սիստեմներ:

Հասարակական գիտությունների բնագավառում անհրաժեշտ է շարունակել զարգացած սո-

ցիալիստական հասարակարգի կառուցման, ՍՍՀՄ ժողովուրդների բարեկամության, աշխատավորների կոմունիստական դաստիարակության, բուրժուական գաղափարախոսության ճնշողատության, ժամանակակից գիտատեխնիկական հեղափոխության տնտեսական, սոցիալական և փիլիսոփայական պրոբլեմների, պատմության, գրականության և արվեստի պրոբլեմների հետազա ուսումնասիրումը:

Հասարակական գիտությունների ներկայացուցիչների և մասնավորապես սոցիոլոգների, հոգեբանների, իրավագետների առջև նոր կարևոր խնդիրներ են դրվում հանրապետության արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության հետագա ինտենսիվ զարգացման ընդարձակ ծրագրի, արտադրության նոր, մասնագիտացված ուղղություններ առաջացման կապակցությամբ և դրանից բխող ամբողջ ժողովրդական տնտեսության կառուցվածքի օրինաչափ փոփոխությունների, գիտատեխնիկական առաջընթացի և ընդհանուր առմամբ հասարակական հարաբերությունների արագացման կապակցությամբ:

Մենք երբեք չպետք է մոռանանք, որ հասարակական գիտությունների զարգացումը և պրակտիկայում նրանց հանձնարարականների արմատավորումը ոչ պակաս կարևոր է, քան նյութական արտադրության ոլորտում բնական գիտությունների նվաճումների օգտագործումը:

Հանրապետության հասարակական-քաղաքական կյանքում տեղ գտած բոլոր բերությունների լրիվ վերացման համար մղվող պայքարում դժվար է գերագնահատել մեր գիտնականների, մեր հանրապետության մտավորականության դերը:

Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմը վստահ է, որ մեր գիտնականները, բոլոր մտավոր աշխատողները միշտ կլինեն պայքարի առաջավոր գծերում, ակտիվորեն կնպաստեն Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի հունվարյան պլենումի նշած միջոցառումների իրականացմանը:

Այդ վստահությունը հիմնվում է սովետական գիտնականների լավագույն հատկանիշներից մեկի՝ բարձր քաղաքացիականության վրա, երբ հայրենիքի հանդեպ, ժողովրդի և կուսակցության հանդեպ պարտքի զգացումը միշտ առաջին պլանի վրա է: Խնդիրն այն է, որ այդ նույն ոգով դաստիարակվի մեր տաղանդավոր գիտական երիտասարդությունը:

Կուսակցության և կառավարության կողմից մեր հանրապետության առջև դրված մեծ և պատասխանատու խնդիրների լուծման համար մեզ հարկավոր է մեր բոլոր կադրերի ինքնամոռաց և համբերաշխ աշխատանքը, որոնք ընդունակ են իրենց բոլոր ուժերը նվիրաբերելու կոմունիստական շինարարությանը: Մենք պետք է բոլոր պայմաններ ստեղծենք և լայն ասպարեզ ապահովենք, որպեսզի գիտությունը մուտք գործեն երիտասարդ բարձ ուժեր, հնացած ավանդույթները խորտակող, ահող նորարար գիտնականներ: Անհրաժեշտ է վճռականապես կասեցնել գիտության «մենաշնորհացման» հոգեբանությունը, նախաձեռնության ճնշման փաստերը, մտցնել թե՛ մեր նվաճումների և թե՛ բերությունների ինքնաքննադատական վերլուծման հոգեբանություն:

Ընկերնե՛ր:

ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի 250-ամյա հորելյանը, նրան Լենինի երկրորդ շքանշանով պարգևատրելը, միութենական հանրապետությունների գիտությունների ակադեմիաները ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելը վերածվեցին սովետական գիտության մեծ տոնի: Դա սովետական գիտության մեծ նվաճումների հանձնումն է: Դա այն մեծ դերի և հսկայական նշանակության ճանաչումն է, որ գիտությունն ունի մեր երկրում:

Սովետական մարդիկ սիրում են և բարձր են գնահատում իրենց գիտնականներին, ամենաջերմ զգացմունքները տածում նրանց հանդեպ: Գիտությունը մեր ժողովրդի աչքում կոմունիզմի նյութատեխնիկական բազայի ստեղծման հզոր գործոն չի միայն, այն ավելի ու ավելի է համակում աշխատավոր լայն մասսաների մտքերը, դառնում «նրա իդեալական և միաժամանակ գործնական հաստությունը»:

Կարլ Մարքսի դիպուկ արտահայտությամբ, մտածողները միշտ անտեսանելի թելերով կապված են ժողովրդի մարմնի հետ: Սովետական գիտնականները սովետական ժողովրդի միս ու արյունն են, նրանք իրենց սրտերի ամբողջ հուրը, իրենց մտքի բոլոր ուժերը նվիրաբերում են մեր կուսակցության կողմից առաջադրված ազնիվ և մարդասիրական խնդիրների լուծմանը:

Սովետահայ գիտնականները մեր մեծ հայրենիքի գիտնականների միլիոնանոց բանակի մարտական ջոկատն են: Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան՝ հանրապետության գիտական մտքի գլխավոր կենտրոնը, սովետական առաջավոր գիտության լավագույն ավանդույթների հավատարիմ հետևորդն է: Հայկական ՍՍՀ-ի գիտությունը միասնական, բազմազգ սովետական գիտության օրգանական բաղկացուցիչ մասն է:

Եվ այսօր, երբ ամբողջ սովետական ժողովուրդը, այդ թվում մեր հանրապետության աշխատավորները նախահամագումարյան աշխատանքային հերթափոխի են կանգնել ՍՄԿԿ առաջիկա XXV համագումարը արժանավայել դիմավորելու համար, երբ աշխատավորների, մեր ժողովրդի հոգևոր և նյութական բոլոր ուժերը մոբիլիզացվում են հնգամյակի եզրափակիչ տարվա և ամբողջ հնգամյակի առաջադրանքների

ճաջող ավարտման համար, երբ վիրխարի պայքար է մղվում հանուն պայծառ ապագայի, մեր գիտնականները, ինչպես միշտ, ընթանում են այդ պայքարի, հայ ժողովրդի համար աշխատանքի առաջին շարքերում:

Թույլ տվեք, թանկագին ընկերներ, Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի, հանրապետության Դեռագույն սովետի նախագահության և Մինիստրների սովետի անունից, ձեր անունից, Սովետական Հայաստանի ժողովրդի անունից գիտությունների մեր ակադեմիային, Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոսներին և թղթակից-անդամներին, ակադեմիայի սիստեմի բոլոր աշխատողներին, ինչպես նաև բոլոր հայ գիտնականներին ջերմորեն և ի սրտե շնորհավորել հարազատ ակադեմիան կառավարական բարձր պարգևով պարգևատրելու առթիվ և նրանց նորանոր հաջողություններ մաղթել իրենց ոչ դյուրին, բայց պատվավոր ու ազնիվ գործունեության մեջ, ցանկանալ առողջություն և երջանկություն անձնական կյանքում:

(ԸՆԿ. Կ. Ս. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆԻ ՃԱՌԸ ԼՍՎԵՑ ՄԵԾ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ ԵՎ ԲԱԶՄԻՑՍ ԸՆԴՀԱՏՎՈՒՄ ԷՐ ԾԱՓԱՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ):

Այնուհետև ընկ. Կ. Ս. Դեմիրճյանը հրապարակեց Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիան ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով պարգևատրելու մասին ՍՍՀՄ Դեռագույն սովետի նախագահության հրամանագիրը: Հանդիսավոր ժողովի մասնակիցների բուռն, երկարատև ծափահարությունների ներքո նա շքանշանն ամրացրեց Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի դրոշին:

ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի անունից հայ գիտնականներին ի սրտե շնորհավորեցին ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ, սոցիալիստական աշխատանքի հերոս, ակադեմիկոս Ն. Ն. Բոգոլյուբովը, Վրացական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի փոխպրեզիդենտ, Վրաստանի գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս Ն. Կ. Խարաձեն, Ադրբեջանական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամ Մ. Ս. Կաշկայը:

Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի առաջին իսկական անդամների անունից նիստում ելույթ ունեցավ հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի կենսաքիմիայի ինստիտուտի դիրեկտոր Հ. Խ. Բունիաթյանը:

Հայ գիտնականների երիտասարդ սերնդի անունից ելույթ ունեցավ հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի թղթակից-անդամ Ն. Հ. Առաքելյանը:

Խոսքը տրվում է Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի պրեզիդենտ, սոցիալիստական աշխատանքի հերոս, ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանին:

— Թառերով դժվար է հաղորդել այն հուզմունքն ու երախտագիտությունը, որ այսօր, Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիային ժողովուրդների բարեկամության շքանշան հանձնելու օրը զգում է նրա կոլեկտիվը,— ասում է նա:— Մեր անսահման շնորհակալությունն ենք հայտնում ՍՄԿԿ Կենտրոնական կոմիտեին, ՍՍՀՄ կառավարությանը՝ Հայաստանում և ամեն մի միութենական հանրապետությունում գիտության այս նոր խրախուսման համար:

Մենք շնորհակալություն ենք հայտնում նաև Հայաստանի կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեին և հանրապետության կառավարությանը ակադեմիայի կարիքների նկատմամբ ցուցաբերած մշտական հոգատարության և ուշադրության համար:

Ամբիոնին է մոտենում Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի փոխպրեզիդենտ, հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս Ա. Ռ. Հովհաննիսյանը:

Նա ընթերցում է Սովետական Միության կոմունիստական կուսակցության Կենտրոնական կոմիտեին, ՍՍՀՄ Դեռագույն սովետի նախագահությանը և ՍՍՀՄ Մինիստրների սովետին հասցեագրված ողջույնի նամակը: Ժողովի մասնակիցների միաձայն ընդունած այդ փաստաթղթում Հայաստանի գիտնականների բազմահազարանոց ջոկատի անունից հարազատ կոմունիստական կուսակցությանը և սովետական կառավարությանը խորին երախտագիտություն է հայտնվում բարձր պարգևի, գիտության զարգացման նկատմամբ ցուցաբերվող հսկայական ուշադրության և հոգատարության համար:

Վերջում Հայաստանի արվեստի վարպետների ուժերով տրվեց հոխ համերգ:

(ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Այսօր հանրապետության առջև դրված ժողովրդա-տնտեսական խոշոր պրոբլեմների լուծումը մեծապես պայմանավորված է գիտատեխնիկական առաջընթացի տեմպերով, գիտական հիմնարկների և առաջին հերթին հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի աշխատանքի արդյունավետության բարձրացումով: Այդ բանը մեկ անգամ ևս ցույց տվեց ակադեմիայի օրերս կայացած ընդհանուր ժողովը, որը բնութագրեց «Հայկական ՍՍՀ ժողովրդական